

Υ Μ Ν Ο Σ

Στήν ψυχή μου τώρα
κάποια μυροφόρα
νέα πνοή σαλεύει,
σάν ανατριχίλα,
μές σέ κρίνων φύλλα,
στής νυχτιάς τὰ ἐρέβη,—

—Νὰ χαρῶ δυό μάτια—
σὲ ἀνθίνα παλάτια,
μοῦ τραβοῦν τὴ σκέψη,
ποῦ ἀπ' τὸν ἥλιο κάτι
τὸν καλοκαιριάτη
θάχουν κρυφοκλέψει,

Κ' ἔχουνε τὴ γλύκα
ποῦ μονάχα βρῆμα
δταν σιγοπέφτει
λές σ' ἀνθῶν κλινάρι
τὸ χλωμὸ φεγγάρι,
σὲ νερῶν καθρέφτη.

—Νὰ χαρῶ δυό χεῖλη—
ἢ δροσιά τοῦ Ἀπρίλη
πάνω τους γελάει,
κι δταν μοῦ μιλοῦνε,
σὰ νὰ μὲ καλοῦνε
στήν ἀγάπη πλάι.

Καὶ τὰ δυό σου χέρια,
κρίνα ἢ περιστέρια ;
κι ἄλλ' σὰ λουλουδί,
κι ἄλλ' μιὰ ἀρμονία
στὴ δική μου ἀνία
ἔξωρο τραγοῦδι.

ΑΓΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ

ΧΙΝΟΠΩΡΙΑΤΙΚΗ ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ

Πεῖσμα, κλάμα ἢ βροχή
Ποῦ βαριά στήν ψυχή
Μοῦχει ἀφίσει,
Σὰ μιὰ βούλλα μὲ διὰ
Μὲ τὰχνάρια μαδιά,
—Θλίψης βρύση.—

Πάνωδὲ μου οὐρανός
Χινοπώρου, θαμπός,
Συλλογίεται,
Περασμένες χαρές
Τοῦ Μαγιοῦ, καὶ φορὲς
Ξεγελιέται,

Σὲ μιὰ ἀχτίδα γοργή,
Ποῦ γλιστρώντας νὰ βγεῖ,
Στ' ἀχωράφια,

Σπέρνει γύρω λαμπρές
Ἵμορφιάς ζωγραφιές
Καὶ χρυσάφια.

Καὶ σὲ μι' ἄκη, ὦ γιορτή !
Παπαρούνα ἀνοιχτή,
Φλόγας τάσι,
Χινοπώρου ἀξαρνιά,
Σὲ ψυχῆς καταχνιά
Νέο γιορτάσι,

Ξαναγύρισμα ἀργό
Στῆς χαρᾶς τὸν καιρό,
Πῶς φωτίζει,

Τωρινὰ καὶ παλιὰ !
Μὲ διπλὴν ἀντηλιά
Μὲ γιομίζει.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΜΑΛΑΜΟΥ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ἀπὸ ἓνα ἀξιόλογο ἄρθρο τοῦ φίλου μας κ. Ἀλεξ. Στατίμετζ, δημοσιευμένο στὸ περιοδικὸ τοῦ κ. Βέη «Βυζαντινο — Νεοελληνικά Χρονικά», γιὰ τὸ ζήτημα τῆς γλωσσικῆς μεταρρύθμισης στὸν τόπο μας, ἀποσποῦμε τὰκόλουθο κομμάτι, ποῦ τὸ δημοσιεύουμε μὲ εὐχαρίστηση, κρατώντας γιὰ ὠρισμένα σημεῖα καὶ τίς ἐπιφύλαξές μας :

Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα δὲν μπορεῖ νὰ τὸ θεωρήσει κανεὶς μόνο ἀπὸ γλωσσικὴ ἢ λογοτεχνικὴ ἀποψη. Ὁ «Δημοτικισμός» στήν Ἑλλάδα εἶναι ἓνα Κοινωνικὸ ζήτημα, μιὰ κοσμοθεωρία, ὅπως ὁ Σοσιαλισμός. Τὸ νεοαρσοσιαλιστικὸ Κόμμα τῆς Ἑλλάδας, τουλάχιστο θεωρητικὰ, στηρίζεται στὴ βάση τοῦ δημοτικισμοῦ. Προδίκεται γιὰ ἓναν ἀγώνα τοῦ νεοελληνικοῦ Νοῦ ἐναντίον τοῦ ψευτοκλασικισμοῦ ποῦ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποῦ ἔσθησε ἡ Ἀρχαιότητα, κρατᾷ δεμένο τὸν Ἑλληνικὸ λαό. Αὐτὸς ὁ ἀγώνας, στὶς τελευταῖες δεκαετηρίδες, προακάντων, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποῦ φάνηκε ὁ Ψυχᾶρης, καὶ

στὰ τελευταῖα χρόνια, ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς στρατιωτικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1909, πῆρε τὴν δεξύτερή του μορφή. Ὅποιος θέλει νὰ νιώσει τὴ σημασία καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τοῦ νεοελληνικοῦ Κινήματου, πρέπει νὰ συγκρίνει τὴν Ἑλλάδα τοῦ 1921 μὲ κείνη τοῦ 1897. Δυὸ εἶναι οἱ κυριώτεροι παράγοντες αὐτῆς τῆς μεταβολῆς. Ὁ ἓνας εἶναι ἐκεῖνο τὸ τμήμα τῆς πνευματικῆς Ἑλλάδας ποῦ ἀναγνωρίζει τὸν Ψυχᾶρη γι' ἀρχηγὸ τοῦ κ' ἔχει γιὰ ὄργανο τοῦ ἀγώνα του τὸ βδομαδιατικὸ λογοτεχνικὸ περιοδικὸ «Νουμάς». Αὐτὸ τὸ φύλλο κάνει πάντα ἓνα ριζοσπαστικὸ καὶ συνεπὴ ἀγώνα ἐναντίον κάθε γλωσσικῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀπισθοδρομικότητος. Στὸν ἀγώνα αὐτὸν χρωστᾷμε τὸ πὸ πολὺ τὴ νύχτη μᾶς εἰρηκτικῆς λύσης στὸ γλωσσικὸ πρόβλημα ποῦ βάραινε ὡς τώρα σὲ ἄλλη τὴν πνευματικὴ καὶ πολιτισμένη ζωὴ τῆς Ἑλλάδας. Ὁ δεῦτερος σημαντικὸς παράγοντας εἶναι ὁ «Ἐκπαιδευτικὸς Ὀμιλος», ποῦ ἰδρύθηκε στήν Ἀθήνα ἐδῶ καὶ δέκα χρόνια. Μὲ τὴ βοήθεια αὐτοῦ ποσορθώθηκε νὰ ἀδηγηθεῖ σὲ μιὰ ὀριστικὴ λύση τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Ὁ Ὀμιλος αὐτός, πάνω σὲ βάση ἐπιστημονικῆ κα

παιδαγωγική, δὲ δουλεύει μόνο γιὰ τὴ γλωσσικὴ μεταρρύθμιση καὶ γιὰ τὴν Παιδεία μὰ καὶ γενικὰ γιὰ τὴν ἀνύψωση τοῦ πνευματικοῦ ἐπίπεδου τοῦ λαοῦ, πού ζεῖ ἀκόμα κάτω ἀπὸ τὴν ἰδεολογία τῆς καθαρᾶ-
ουσιας. Πολλοὶ κύκλοι τῆς Κοινωνίας, ὅπως τὸ Πανεπιστήμιο, καὶ ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ τύπου, δείχνουν ἀκόμα μικρὴ ἢ καὶ καμιά συμπάθεια στὸ κίνημα αὐτό. Ὅμως καὶ καμιά μεγάλη ἀντίσταση, ὅπως στὰ Ἐδαγγελιακὰ καὶ Ὁρεστειακὰ τοῦ 1901 καὶ 1903 δὲν παρουσιάζεται σήμερα. Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα ἀπὸ τὸ μέρος τῆς λογικῆς εἶναι πιά λυμένο καὶ ὁ καθένας πού ἀγαπᾷ τὸ λαὸ πρόθυμα θὰ συμφωνήσει μὲ τὰ λόγια τοῦ Βενιζέλου — αὐτὸς ἔδωσε μιὰ μεγάλη ὠθησὴ στὴ γλωσσικὴ μεταρρύθμιση — πού στὰ 1917 ὑστερεῖ ἀπὸ τὸ μπάσιμο τῆς δημοτικῆς στὰ ἴσκολα, εἰπε «Βάλαμε σήμερα τὸ θεμέλιο γιὰ ἓνα μεγάλο ἔργο. Εἴχομαι νὰ φτάσει σὲ καλὸ τέλος, γιὰ τὴν εὐτυχία τοῦ ἔθνους».

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

N. ΠΕΤΙΜΕΖΑ : « Ἀπλὰ λόγια ».

Μιὰ ἀπλότητα καὶ μιὰ ἀφέλεια χαρακτηρίζει τὴν ἔμπνευσή του. Ἴσως κάποτε περισσότερη παρ' ὅση θάπρεπε. Θέματα πού δὲν ἔχουνε τίποτα τὸ ποιητικὸ, πού δὲν μποροῦνε νὰ δώσουνε μιὰν ἀληθινὴ συγκίνησιν, τραδιοῦνται μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ γίνει μιὰ παραβολὴ ἢ εἰκόνα («Μὴ μ' ἀγγίζεις»). Πνοὴ κάποιας ἠθογραφίας, λίγο πετυχημένη. Μίμησις τραγουδιοῦ λαϊκώτερου, πού μόνο σὲ μερικὰ μέρη ξεχωρίζει («Ὁ Πραματευτῆς»). Κι ἀφοῦ πήραμε τὰ ψεγάδια πρώτα, ἄς προχωρήσουμε : Ὁ στίχος του σὲ πολλὰ μέρη ἀδούλευτος ἀκόμα, ἀτρόσεχτος, μὲ χασμαδιές καὶ κακόφωνες συγκοπές, καὶ κάπου - κάπου δίχως μουσικὴν καὶ ἀρμονία, ἴσως ἀπὸ ἔλλειψη πείρας στὴ μετρικὴ δούλεψη. Δυστυχῶς ὅλα αὐτὰ τὰ ψεγάδια τὰ σημεῖωσα ἀνεδὸ μόνο τὸ πρῶτο μέρος τῆς συλλογῆς του, τὰ Ἀγριολοῦλους, ποῦναι καὶ τὸ χειρότερο, καὶ πού πρέπει νὰ τὸ μολογήσω πὼς πολὺ ἄσκημα μὲ διάθεσι ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ἴσως σ' αὐτὸ νᾶναι καὶ τὰρχαιότερα τραγούδια του, γιὰτὶ καὶ ἡ διαφορὰ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο ἴσαμε τᾶλλα εἶναι σημαντικὴ.

Εὐτυχῶς ἀπὸ τὸ δεύτερο μέρος, τίς «Παλιές θύμησης», ὁ ποιητῆς μᾶς σήνει τὴν παλιὰ ἐντύπωσιν κι' ἀρχίζει νὰ μᾶς δίνει τὴ διανοητικὴ ἱκανοποίησιν, πού μᾶς τὴ γεμίζει ἀσφαλῶς στοῦς «Στοχασμοῦς», τὸ στερεὸ καὶ καλύτερο ἴσως μέρος τῆς ὅλης τοῦ συλλογῆς. Ὁ κ. Πετιμεζᾶς σ' αὐτὰ φαίνεται πὼς βρῖσκει τὸ δρόμο του. Μιὰ γλυκεῖα μελαγχολικὴ διάθεσι, μιὰ κρυφὴ λύπη—ὦ, τὸ αἰώνιο σαράκι τῆς ζωῆς τοῦ αἰσταντικῆ ἀνθρώπου ! — κάνουν τὴν ψυχὴν του νὰ ξεσύνεται σὲ ποιητικὴν ἐκδήλωσιν ἀρτιώτερη, μουσικώτερη, βαθύτερη. Κάτι μᾶς μένει ἀπὸ τὸ τραγούδι του. Εἶναι ἡ λυρικότητι, πού βρῖσκει μιὰν ἀνταπόκρισιν στὴν ψυχὴν μᾶς μὲ κάποια ἀνάλογα συναισθήματα. . . Δὲν εἶναι «κύμβαλον ἀλαλάζον» πού τᾶκούμε μὲ δυσφορία. Εἶναι ἡ ψυχικὴ θλίψη, πάντα ἢ ἴδια μὰ καὶ πάντα ἀτέλειωτη στίς μύριες διάφανες ἀπόχρωσές τῆς. Ἔτσι σταματήσαμε, ἀπὸ ἀδερφικὴ ὁμοιοπάθεια, σὲ πολλὰ τραγούδια του ἀπὸ τίς «Παλιές θύμησης» καὶ τὰ «Σκόρπια φύλλα». Ὁ ποιητῆς, ἀπὸ πείρα τῆς ζωῆς του, ἔλαρει νὰ ζωγραφίσει καὶ νὰ ἀναλύσει καθαρά, λιτὰ, ἀπλὰ, καὶ γινώτῃ βαθύτερα στὴν ἐντύπωσιν,

μερικὰ κομμάτια τῆς ψυχῆς του, τοῦ ἑαυτοῦ του, πού ἔχει μιὰ κλίση στὴ μελαγχολικὴ διάθεσι. Καὶ ἀναγνωρίζουμε τὴν κλίση αὐτὴ καὶ τὴν ἐκδήλωσίν τῆς, γιὰτὶ εἶναι εἰλικρινής. Γιὰτὶ φαίνεται τὸ ἀληθινὸ ξεσπάσμα μιᾶς ψυχικῆς ἀνάγκης. Ἡ μούσα του ἐδῶ μᾶς δίνει στίχους ἀρτιώτερους, μουσικώτερους. Παίρνω στὴν τύχη :

«Καμπάνια πού χτυπᾶς ἀργὰ τᾶποσπεροῦ τὴν ὥρα,
Κι ἀχολογᾶει ὁ ἀντίλαλος βαθειὰ μὲς στὴν ψυχὴ,
Σὰ μὲ καλεῖς μ' ὄνειρατα γλυκὰ κ' ἐλπιδοφόρα,
Στὴν ἐκκλησιά σου θὲ νὰρῶ τὴν ἔρημν καὶ φτωχῆ. . .»

Κομμάτια σὰν κι αὐτὸ μᾶς προσηγοῦνε κατοπινῆ ἀνθησι ποιητικῆ πὶὸ μεστή.

Στὸ τελευταῖο μέρος τῆς συλλογῆς του, τοῦς «Στοχασμοῦς», περνᾶει μιὰ ἐλαφρὴ φιλοσοφικὴ πνοή, πού σημάδια τῆς βρήκαμε καὶ σὲ κάποια προηγουμένια του τραγούδια («Τὰ τριστιχὰ τῆς ζωῆς»). Ἡ βαθύτερη ἐνατένισι τῆς ζωῆς, ἡ φιλοσοφικὴ ἐγκροτέρησι σὴν ἀναπόφευγη Μοῖρα, ἐνώνεται μὲ τὸν ἄσθητο πόθο τοῦ πνευματικοῦ πεταμένου καὶ τοῦ διανοητικοῦ λυτρωμοῦ. (Παρ. «Στὴ Μοῖρα», «Ὅλα πὶὸ πέρα» κλπ.) Καὶ οἱ νέες κοινωνικὲς ἀντιλήψεις δὲν ἀφίουνε ἀνεπηρέαστο τὸν ποιητῆ μᾶς. («Ὁ πόλεμος», καὶ κάπως τὸ «Στὰ παλάτια»). Καὶ τοῦτο παίρνει μιὰ ξεχωριστὴ σημασία, ὕστερα μάλιστα ἀπὸ τὸ μιλιταριστικὸ περιβάλλο πού ἔησε χρόνια ὀλόκερα, ὅπως ὄρθᾶ σημεῖω. νει κι ὁ Ρήγης Γκόλαρης.

Ἔτσι ἡ μελαγχολικὴ κ' ἐλαφρὴ φιλοσοφικὴ διάθεσι περνοῦνε ὡς τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Ν. Πετιμεζᾶ. Θάταν κρίμα ἂν ἔβγαίνε ὅξω ἀπ' αὐτές, διάζοντας τὴν ἔμπνευσή του νὰ βουτήξει καὶ σ' ἄλλες πηγές. Ἄν καὶ ἀργὰ, ὅμως ἡ ποιητικὴ βρῦσι δὲ στέρεψε γι' αὐτόν. Εὐτυχῶς ὁ στίχος :

Κ' ἡ βρῦσι στέρεψε γιὰ σὲ, κι οὐτ' ἔχει κἂν μιὰ στάλα.

δὲν ἀληθεύει γιὰ τὸν ποιητῆ του, ὅπως τουλάχιστο μᾶς δείχνουνε τὰ «Ἀπλὰ λόγια», ἡ πρώτη αὐτὴ συλλογὴ του. Ἄς φροντίσει μόνο νὰ φῆσι ἀμόλεφτο στὴν κοίτην του τὸ διάφανο νερὸ, τὸ μαγικὸ, τῆς βρῦσις αὐτῆς, καθαρίζοντάς το ἀπὸ κἂν χυλῆκα καὶ βούρλα—μετρικῆς μορφῆς — πού χαλοῦνε τὸν ἀβίαστο δρόμο. .

K. ΚΑΡΘΑΙΟΥ : «Τὰ τραγούδια τοῦ νησιοῦ μου καὶ οἱ Κρησιώτικες μελωδίες».

— Ἡ ποιητικὴ φιλοσοφία τοῦ κ. Καρθαίου εἶναι γεμάτη ἀπὸ πεσσιμισμὸ. Τὴ ζωὴ στίς διάφορες ἐκδηλώσεσι τῆς, στίς χαρὲς τῆς, στίς ἡδονές τῆς, στοῦς κόπους τῆς, τὴ βλέπει μὲ τὴ ματιὰ τοῦ πεσσιμιστῆ. Ὅλα μοιραῖα καὶ ἀναπόφευγα, καταλήγουν στὴν ἐκμηδένισιν, στὸ χαμὸ, στὸ θάνατο :

«Καὶ πᾶς σοφὸς νὰ κοιμηθεῖς δυὸ ὀργιές βαθιὰ στὸ (χῶμα) . .

Ἡ μοῖρα ὅλων τῶν ὀραίων εἶναι ἡ κατακλιτῆτα :

«Ὅλα τὰ ὀραῖα περνοῦν, φίλε, δακῆτω !»

Τίποτα πού νὰ ὑπόσχεται ἓνα καλύτερο μέλλο, κἂν νᾶναι φῶς, ἔστω «ἀλλῆλο καὶ μακρινόν», στὸ «μέγα σκότος κ' ἔρημο», πού εἶναι ἡ ζωὴ :